

BODYISMUS

BODYISMUS

BODYISMUS LOOKISMUS

(z angl. *body* - tělo, *look* - vzhled)

Diskriminační postoj a chování na základě
těla nebo vzhledu dané osoby.

BODYISMUS LOOKISMUS

(engl. *body* - Körper, *look* - Aussehen)

Diskriminierende Einstellung und diskrimi-
nierendes Verhalten in Bezug auf den Körper
bzw. das Aussehen einer Person.

**JAZYK CITLIVÝ VŮČI
DIVERZITĚ**

**DIVERSITÄTSSENSIBLE
SPRACHE**

JAZYK CITLIVÝ VŮČI DIVERZITĚ / NEDISKRIMINAČNÍ JAZYK

Jazyk, který vyjadřuje respekt vůči všem lidem a společenským skupinám, a to tak, že se vyhýbá stereotypům a označením, které mohou podpořit odmítnutí a předsudky. Jazyk citlivý vůči diverzitě se vyznačuje také tím, že odráží rozmanitost. Používají se v něm např. jak ženské, tak mužské tvary slov; nebo takové, které nevyžadují jednoznačné přiřazení k některému z pohlaví: žáci a žačky, žactvo, Poláci a Polky, učitelé*ky.

DIVERSITÄTSENSIBLE/ DISKRIMINIERUNGSFREIE SPRACHE

Sprache, die allen Menschen und gesellschaftlichen Gruppen Respekt entgegenbringt, indem sie Stereotype und Bezeichnungen vermeidet, die Ablehnung und Vorurteile befördern können. Diversitätssensible Sprache zeichnet sich auch dadurch aus, dass sie Vielfalt widerspiegelt. Sie verwendet z. B. sowohl weibliche als auch männliche Formen oder solche, die eine eindeutige geschlechtliche Zuweisung nicht voraussetzen: Schülerinnen und Schüler, Pol*innen, Lehrer_innen).

MIGRANT / MIGRANTKA

MIGRANT / MIGRANTIN

MIGRANT MIGRANTKA

Osoba, která natrvalo (nebo na delší dobu) opustí svou zem původu a žije v jiné zemi např. kvůli zlepšení kvality života, uzavření manželství, studiu, lepším pracovním podmínkám, lepší zdravotní péči nebo lepšímu vzdělání pro sebe a/nebo své děti. Do skupiny lidí s tzv. přistěhovaleckým původem spadají i potomci migrantů a migrantek.

MIGRANT MIGRANTIN

Eine Person, die ihr Herkunftsland dauerhaft (oder für längere Zeit) verlässt, um beispielsweise in einem anderen Land ihre Lebensqualität zu verbessern, zu heiraten oder zu studieren, bessere Arbeitsbedingungen oder ein besseres Gesundheitswesen oder bessere Ausbildungsmöglichkeiten für sich und/oder ihre Kinder in Anspruch zu nehmen. Die Gruppe der sogenannten Menschen mit Migrationshintergrund umfasst auch die Nachkommen von Migrantinnen und Migranten.

STEREOTYPY

STEREOTYPE

STEREOTYPY

Rozšířené, zjednodušené a zobecněné (tudíž nepravdivé) názory a přesvědčení o společenské nebo kulturní skupině, které se dají přenést i na jednotlivé osoby, které do dané skupiny spadají. Stereotypy připisují všem příslušníkům*icím skupiny určité vlastnosti. Jsou trvalé, dají se jen těžko změnit a mohou se vyvinout do strnulého pohledu na svět.

STEREOTYPE

Weit verbreitete, vereinfachte und pauschale (und daher falsche) Meinungen und Überzeugungen über eine gesellschaftliche oder kulturelle Gruppe, die ggf. auch auf einzelne ihr zugehörige Personen übertragen werden. Stereotype schreiben allen Angehörigen einer Gruppe bestimmte Eigenschaften zu. Sie sind beständig, lassen sich nur schwer ändern und können sich zu einem starren Weltbild verdichten.

HOMOFOBIE

HOMOPHOBIE

HOMOFOBIE

Předsudky vůči lidem, kteří nejsou heterosexuální orientace, jako například vůči gayům, lesbám nebo bisexuálům, a diskriminace těchto lidí. Projevy homofobie jsou mimo jiné strach a agresivita (pod což spadají i nenávistné projevy a fyzické útoky) vůči lidem, kteří nejsou heterosexuální orientace.

HOMOPHOBIE HOMOFEINDLICHKEIT

Vorurteile und Diskriminierung gegenüber nicht heterosexuellen Menschen, wie Schwulen, Lesben oder Bisexuellen. Ausprägungen von Homophobie bzw. Homofeindlichkeit sind u.a. Angst und Aggressivität (darunter Hassrede und tätliche Übergriffe) gegenüber nicht heterosexuellen Menschen.

NACIONALISMUS

NATIONALISMUS

NACIONALISMUS

Přesvědčení, že vlastní národ je ostatním národům, společenským nebo kulturním skupinám nadřazený; často spojené s odporem nebo nenávistí vůči jiným skupinám.

NATIONALISMUS

Überzeugung, dass die eigene Nation anderen Nationen, gesellschaftlichen oder kulturellen Gruppen sowie Einzelpersonen überlegen ist; häufig verbunden mit Abneigung bzw. Hass gegenüber anderen Gruppen.

SEXISMUS

SEXISMUS

SEXISMUS

Přesvědčení, že jedno pohlaví je druhému nadřazené. Sexismus je často vysvětlován jako něco přirozeného, přičemž ženám a mužům jsou připisovány určité stereotypní vlastnosti. Pojem se nejčastěji používá v souvislosti s nespravedlivým a horším zacházením se ženami.

SEXISMUS

Überzeugung, dass ein Geschlecht einem anderen überlegen ist. Sexismus wird häufig als naturgegeben erklärt, wobei Frauen und Männern bestimmte stereotype Eigenschaften zugeschrieben werden. Der Begriff wird meistens im Zusammenhang mit einer ungerechten, schlechteren Behandlung von Frauen verwendet.

DISKRIMINACE

DISKRIMINIERUNG

DISKRIMINACE

Znevýhodňující zacházení s osobou na základě její skutečné nebo domnělé příslušnosti k určité skupině. K diskriminaci může docházet prostřednictvím ostatních lidí, institucí, nebo právních předpisů. Diskriminace se může projevit např. slovně, vyloučením nebo také násilím vůči dané osobě nebo skupině.

DISKRIMINIERUNG

Benachteiligende Behandlung einer Person aufgrund ihrer tatsächlichen oder vermuteten Zugehörigkeit zu einer bestimmten Gruppe durch Menschen, Institutionen oder Gesetzgebung. Diskriminierung kann sich z.B. in Worten zeigen, durch Ausgrenzung oder auch durch Gewalt gegenüber der jeweiligen Person/Gruppe.

ANTISEMITISMUS

ANTISEMITISMUS

ANTISEMITISMUS

Odpor, nebo dokonce nenávist vůči Židům a Židovkám (jakož i vůči lidem, kteří jsou skutečně, nebo domněle židovského původu), zakládající se na rozdělení světa na národy. Vzniká ze stereotypů a předsudků. Antisemitismus je také ideologie a politický proud, který Židy chybně považuje za samostatnou rasu a připisuje jim řadu negativních vlastností (rasistický antisemitismus). Pokus o kompletní vyhlazení této skupiny během druhé světové války nacistický režim legitimizoval antisemitskými argumenty.

ANTISEMITISMUS

Auf Stereotypen und Vorurteilen beruhende Abneigung oder sogar Hass auf Jüdinnen und Juden (sowie Menschen mit tatsächlicher oder vermuteter jüdischer Abstammung), die auf der Unterteilung der Welt in Völker und Nationen beruht. Antisemitismus ist zudem eine Ideologie und politische Strömung, die Juden fälschlicherweise als eigene Rasse betrachtet und ihnen eine Vielzahl negativer Eigenschaften zuschreibt (rassistischer Antisemitismus). Der Versuch der vollständigen Auslöschung dieser Gruppe während des Zweiten Weltkriegs wurde vom NS-Regime mit antisemitischen Argumenten legitimiert.

ŠIKANA / MOBBING

MOBBING

ŠIKANA / MOBBING

(z angl. *mob* – dav,
to *mob* – napadati, dotírat)

Jednání nebo chování, při kterém je někdo dlouhodobě a systematicky obtěžován, zastrašován, urážen, ponižován nebo zesměšňován (především ve škole nebo na pracovišti), což u dané osoby vede ke snížení sebeúcty a k tomu, že má potíže v daném prostředí fungovat.

MOBBING

(engl. *mob* – Masse,
to *mob* – anpöbeln, belästigen)

Handlungen oder Verhalten, das jemanden beharrlich und über einen längeren Zeitraum hinweg quält, einschüchtert, beleidigt, erniedrigt oder lächerlich macht (vor allem in der Schule oder am Arbeits-/Ausbildungsplatz), wodurch das Selbstwertgefühl der/des Betroffenen sinkt und sie/er Schwierigkeiten hat, in dem jeweiligen Umfeld zurechtzukommen.

IDENTITA

IDENTITÄT

IDENTITA

Souhrn vlastností a příslušností, které formují a definují jednotlivce. Identita sestává z takových vlastností, které částečně vyplnou při narození - např. pohlaví, barva pleti, věk, sexuální orientace, národnost a etnická příslušnost, sociální původ, tedy příslušnost k sociální třídě nebo prostředí, tělesné a intelektuální schopnosti - jakož i z vlastností, na které lidé v průběhu svých životů mají (menší nebo větší) vliv - např. rodinný stav, vzdělání, náboženské vyznání, bydliště, společenské a ekonomické postavení. Rozlišujeme mezi individuální a skupinovou identitou. **Skupinová identita** jedinci umožňuje zařadit se do určité sociální skupiny.

IDENTITÄT

Bündel von Eigenschaften und Zugehörigkeiten, die ein Individuum prägen und ausmachen. Eine Identität setzt sich aus solchen Eigenschaften zusammen, die sich teilweise durch die Geburt ergeben, wie Geschlecht, Hautfarbe, Alter, sexuelle Orientierung, Nationalität und ethnische Zugehörigkeit, soziale Herkunft, also Schicht- bzw. Milieuzugehörigkeit, körperliche und intellektuelle Fähigkeiten sowie solchen Eigenschaften, auf die Menschen im Laufe ihres Lebens (einen mehr oder weniger großen) Einfluss haben, wie Familienstand, Ausbildung, konfessionelle Zugehörigkeit bzw. Konfessionslosigkeit, Wohnort sowie gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Status. Man unterscheidet zwischen der individuellen Identität und der Gruppenidentität. **Gruppenidentität** ermöglicht die Einordnung eines Individuums in eine bestimmte soziale Gruppe.

UPRCHLÍK/UPRCHLICE

GEFLÜCHTETE/GEFLÜCHTETER

UPRCHLÍK UPRCHLICE

Člověk, který žije kvůli ohrožení svého zdraví nebo života (např. kvůli válce nebo ozbrojenému konfliktu) mimo svou zemi původu, a to kvůli odůvodněnému strachu z pronásledování (např. kvůli barvě pleti, náboženskému vyznání, národnosti nebo politickému přesvědčení) nebo kvůli přírodní katastrofě či klimatickým změnám. Takový útěk se také označuje jako nucená migrace a vymezuje se tak (často nejednoznačně) vůči dobrovolné migraci (např. tzv. „ekonomická migrace“).

GEFLÜCHTETE GEFLÜCHTETER

Ein Mensch, der aufgrund von Gefahr für seine Gesundheit oder sein Leben (z.B. durch Krieg oder einen bewaffneten Konflikt) außerhalb seines Herkunftslandes lebt, aufgrund einer begründeten Angst vor Verfolgung (u.a. wegen seiner Hautfarbe, Konfession, Nationalität oder politischen Überzeugung) oder bedingt durch Naturkatastrophen oder Klimaveränderungen. Flucht wird auch als „Zwangsmigration“ bezeichnet in (oft nicht eindeutiger) Abgrenzung zu freiwilliger Migration (z.B. Arbeitsmigration).

NENÁVISTNÝ PROJEV

HASSREDE

NENÁVISTNÝ PROJEV

(angl. *hate speech*)

Jakákoliv slovní vyjádření (ústní či písemná, včetně vyjádření na internetu) a grafická vyobrazení (např. kresby, memy, karikatury), která nabádají k nenávisti a rozšiřují, propagují nebo ospravedlňují nenávist vůči určité skupině lidí.

HASSREDE

(engl. *hate speech*)

Sprachliche Äußerungen jeglicher Art (mündliche wie schriftliche, auch im Internet) sowie bildliche oder grafische Darstellungen (z. B. Zeichnungen, Memes, Karikaturen), die zu Hass aufrufen und Hass gegenüber einer bestimmten Personengruppe verbreiten, propagieren oder rechtfertigen.

ISLAMOFOBIE

ISLAMOPHOBIE

ISLAMOFOBIE

Strach z islámu a (domnělých) muslimů a muslimek, odpor k nim. Často se zakládá na předsudcích vůči příslušníkům této skupiny. Může vést k diskriminaci a agresivnímu chování (např. znevýhodnění při hledání bytů a práce, útoky na osoby, které jsou k této skupině přiřazeny, útoky na mešity, protesty proti výstavbě mešit).

ISLAMOPHOBIE ISLAMFEINDLICHKEIT MUSLIMFEINDLICHKEIT

Angst vor und Abneigung gegenüber dem Islam sowie (vermeintlichen) Musliminnen und Muslimen. Beruht häufig auf Vorurteilen gegenüber Angehörigen dieser Gruppe. Kann zu Diskriminierung und aggressivem Verhalten führen (z. B. Benachteiligung bei der Suche nach Wohnungen und Arbeitsplätzen, Angriffe auf dieser Gruppe zugerechnete Menschen, Anschläge auf Moscheen, Protest gegen Moscheebauten). Der Begriff Islamfeindlichkeit betont, dass es sich nicht um eine Angststörung („Phobie“), sondern um aktiven Hass handelt. Der Begriff Muslimfeindlichkeit betont, dass sich der Hass nicht nur gegen die Religion, sondern gegen konkrete Menschen richtet.

ETHNOCENTRISMUS

ETHNOZENTRISMUS

ETNOCENTRISMUS

Tendence vnímat, interpretovat a hodnotit chování druhých z pohledu vlastních norem a kulturních standardů. Jinými slovy, ethnocentrismus znamená dívat se na chování druhých skrz své „kulturní brýle“ a podle toho jejich chování interpretovat a hodnotit.

ETHNOZENTRISMUS

Tendenz, das Verhalten anderer Menschen aus dem Blickwinkel der eigenen Normen und kulturellen Standards wahrzunehmen, zu interpretieren und zu bewerten. Anders gesagt bedeutet Ethnozentrismus, das Verhalten anderer durch die eigene „kulturelle Brille“ zu interpretieren und zu bewerten.

RASISMUS

RASSISMUS

RASISMUS

Rozdělení do skupin podle původu, barvy pleti nebo jazyka, přičemž vlastní skupina je vnímaná jako nadřazená těm „druhým“, čehož je využito k legitimizaci diskriminace. V současné době se pojem rasa ve vztahu k lidem používá jen zřídka. To souvisí s vědeckými poznatky, které ukazují, že z biologického hlediska nelze existence lidských „ras“ prokázat. Pojem rasismus nepředpokládá existenci ras, nýbrž popisuje jejich konstrukci a následné verbální i myšlenkové použití.

RASSISMUS

Einteilung in Gruppen etwa nach Herkunft, Hautfarbe oder Sprache, einhergehend mit einer Abwertung der „Anderen“: Die eigene Gruppe wird immer als höherwertig gesehen und dies wird zur Legitimation von Diskriminierung genutzt. Derzeit wird der Begriff „Rasse“ nur noch selten in Bezug auf Menschen verwendet. Dies geht einher mit der wissenschaftlichen Erkenntnis, dass sich in biologischer Hinsicht keine menschlichen „Rassen“ nachweisen lassen. Der Begriff Rassismus setzt nicht die Existenz von Rassen voraus, sondern beschreibt ihre Konstruktion und die anschließende sprachliche und gedankliche Verwendung.

LIDSKÁ PRÁVA

MENSCHENRECHTE

LIDSKÁ PRÁVA

Základní závazné normy a práva, které vyplývají ze samotného bytí člověka a platí pro každého; např. právo na život, svobodu projevu, svobodu shromažďování nebo právo na vzdělání. Lidská práva jsou **vrozená** (náleží každému člověku od narození, nehladě na vůli vlády nebo státní formu), **univerzální** (jsou stejná pro všechny lidi na všech místech světa), **nezcizitelná** (nelze se jich dobrovolně zřít, ani někomu nemůžou být odňata), **nedotknutelná** (jsou nezávislá na vládě a nemohou jí být regulovány), **přirozená** (vyplývají ze samotného bytí člověka, ne z rozhodnutí jiné osoby nebo státu) a **nedělitelná** (platí současně, všechna dohromady, lze je tedy uplatňovat pouze jako nedílný celek). Lidská práva jsou základem demokracie, občanské společnosti, svobody, spravedlnosti a míru.

„Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“

Všeobecná deklarace lidských práv, článek 1

MENSCHENRECHTE

Grundlegende verbindliche Normen und Rechte, die sich schon aus dem Menschsein an sich herleiten und die für jeden Menschen Gültigkeit haben, z. B. das Recht auf Leben, Meinungsfreiheit, Versammlungsfreiheit oder das Recht auf Bildung. Menschenrechte sind **angeboren** (sie stehen jedem Menschen vom Moment der Geburt an zu, unabhängig vom Willen einer Regierung oder der Staatsform), **universell** (sie sind für alle Menschen an jedem Ort der Welt gleich), **unveräußerlich** (man kann nicht freiwillig auf sie verzichten, sie können auch nicht entzogen werden), **unantastbar** (sie sind unabhängig von einer Regierung und können von einer solchen nicht geregelt werden), **natürlich** (sie ergeben sich aus dem Menschsein an sich, nicht aus der Entscheidung einer anderen Person oder eines Staates) und **unteilbar** (sie gelten umfassend und gleichzeitig, können also nur in ihrer Gesamtheit verwirklicht werden). Menschenrechte bilden das Fundament für Demokratie, Zivilgesellschaft, Freiheit, Gerechtigkeit und Frieden.

„Alle Menschen sind frei und gleich an Würde und Rechten geboren. Sie sind mit Vernunft und Gewissen begabt und sollen einander im Geist der Brüderlichkeit begegnen.“

Allgemeine Erklärung der Menschenrechte, Artikel 1

TRANSFOBIE

TRANSPHOBIE

TRANSFOBIE

Negativní postoj, negativní vystupování a chování vůči lidem, kteří se identifikují nebo jsou vnímáni jako transsexuální, transident nebo transgender; tedy vůči osobám, které se neztotožňují s pohlavím, které jim bylo připsáno při narození, resp. se svými biologickými pohlavními znaky; nebo vůči osobám, které pro sebe odmítají jednoznačnou genderovou identitu nebo u nichž se projevuje nesoulad mezi jejich biologickým tělem a genderovou identitou.

TRANSPHOBIE TRANSFEINDLICHKEIT

Negative Einstellung, negatives Auftreten und Verhalten gegenüber Menschen, die sich als transsexuell, transident oder transgender identifizieren oder so wahrgenommen werden, d.h. Personen, die sich nicht mit dem ihnen bei der Geburt zugewiesenen Geschlecht bzw. ihren biologischen Geschlechtsmerkmalen identifizieren oder eine eindeutige Geschlechtsidentität für sich ablehnen und/oder bei denen eine Widersprüchlichkeit zwischen ihrem biologischen Körper und ihrer Geschlechtsidentität besteht.

LGBTIQ

LGBT*IQ

LGBTIQ / LGBT+

(nebo podobné zkratky)

Zkratka přejatá z angličtiny, ve které **L** označuje lesby, **G** gaye, **B** bisexuály, **T** transsexuály / transgender / transident osoby (osoba se skoro vůbec nebo vůbec neidentifikuje s biologickým pohlavím), **I** intersex osoby (tyto osoby jsou nositelem ženských i mužských pohlavních znaků) a **Q** queer osoby. Queer osoby odmítají rigidní rozdělení na dvě pohlaví - ženské a mužské - a někdy se ani neidentifikují s konkrétní sexuální identitou.

LGBT*IQ / LSBT*IQ

(oder vergleichbare Buchstabenkombinationen)

Aus dem Englischen stammende bzw. eingedeutschte Abkürzung, die für **Lesbian/Lesben**, **Gay/Schwule**, **Bisexual/Bisexuelle**, **Transgender/Transsexuelle/Transidente** (die Person identifiziert sich kaum oder gar nicht mit dem biologischen Geschlecht), **Intersexuelle** (intersexuelle Körper weisen Merkmale weiblichen und männlichen Geschlechts auf) und **Queer/Queere** steht. Queere Menschen lehnen eine starre Aufteilung in zwei Geschlechter - das weibliche und das männliche - ab und identifizieren sich ggf. auch nicht mit einer bestimmten sexuellen Identität.

ROVNOPRÁVNOST

GLEICHBERECHTIGUNG

ROVNOPRÁVNOST

Rovnoprávnost znamená, že si všichni lidé jsou před zákonem rovni a že všichni mají mít možnost využívat stejných příležitostí. Pojem rovnoprávnost se může používat ve spojitosti s rovností pohlaví, etnik, náboženství apod.

GLEICHBERECHTIGUNG

Bedeutet die Gleichheit aller Menschen vor dem Gesetz und die Möglichkeit aller, dieselben Chancen in Anspruch zu nehmen. Der Begriff „Gleichberechtigung“ wird häufig im Zusammenhang mit Geschlechtergerechtigkeit verwendet, d. h. dem Bemühen, Ungleichheit, Schlechterbehandlung und Ausgrenzung von (häufiger) Frauen oder (seltener) Männern in bestimmten Bereichen des Lebens zu thematisieren.

PŘEDSUDEK

VORURTEIL

PŘEDSUDEK

Negativní a emocionální postoj (např. odpor, pohrdání, strach) vůči konkrétní společenské skupině nebo vůči osobě, která patří k určité skupině – skutečně, nebo domněle. Předsudky jsou většinou založeny na stereotypních názorech o dané skupině.

VORURTEIL

Negative Haltung und emotionale Einstellung (z. B. Abneigung, Verachtung, Angst) gegenüber einer konkreten gesellschaftlichen Gruppe oder einer Person, die einer bestimmten Gruppe – tatsächlich oder vermeintlich – angehört. Vorurteile beruhen meist auf einer durch Stereotype geprägten Meinung über eine Gruppe.

AGEISMUS

AGEISMUS

AGEISMUS

(z angl. *age* - věk)

ADULTISMUS

(z angl. *adult* - dospělý)

Negativní postoj založený na stereotypch a předsudcích vůči připisovanému věku dané osoby nebo skupiny osob. Může se projevovat pohrdavým, ponižujícím a diskriminačním chováním vůči jak starším (**ageismus**), tak mladším (**adultismus**) lidem.

AGEISMUS

(engl. *age* - Alter)

ALTERSDISKRIMINIERUNG / ADULTISMUS

(engl. *adult* - Erwachsener)

Negative Einstellung, die auf Stereotypen und Vorurteilen gegenüber dem zugeschriebenen Alter einer Person oder Personengruppe beruht. Kann sich in abschätzigem, demütigendem und diskriminierendem Verhalten sowohl älteren (**Ageismus**) als auch jüngeren (**Adultismus**) Menschen gegenüber äußern.

INKLUZE

INKLUSION

INKLUZE

Pojem, který popisuje společnost, v níž je každý člověk přijímán, v níž má rovné příležitosti a do níž se může svobodně zapojit, a to bez ohledu na pohlaví, věk, původ, náboženské vyznání, vzdělání, sexuální orientaci, genderovou identitu, fyzické nebo intelektuální schopnosti a další vlastnosti. V inkluzivní společnosti je rozmanitost respektována a chápána jako obohacení, pokud neomezuje práva a svobody ostatních osob a skupin.

INKLUSION

Begriff, der eine Gesellschaft beschreibt, in der jeder Mensch akzeptiert wird, selbstbestimmt teilhaben kann und über gleiche Chancen verfügt, unabhängig von Geschlecht, Alter, Herkunft, Religionszugehörigkeit, Bildung, sexueller Orientierung, geschlechtlicher Identität, körperlichen und intellektuellen Fähigkeiten oder anderen Merkmalen. In einer inklusiven Gesellschaft wird Verschiedenartigkeit respektiert und als Bereicherung wahrgenommen, sofern sie nicht die Rechte und Freiheiten anderer Menschen und Gruppen einschränkt.

XENOFOBIE

XENOPHOBIE

XENOFOBIE

Odpor a nevraživost vůči osobám, které jsou vnímané jako „cizí“ (z řeckého xenos), často tedy vůči cizincům a cizinkám, etnickým a náboženským menšinám, ale také vůči lidem přistěhovaleckého původu, kteří se již nenarodili v zemi svých předků. Xenofobie se může projevovat verbální i neverbální komunikací (např. nenávistnými komentáři, nenávistnými projevy, vyhýbáním se kontaktu), ale také agresivním a násilným chováním (např. útoky na budovy určité náboženské skupiny). Může vést až k vraždám a genocidě.

XENOPHOBIE

Abneigung und Feindseligkeit gegenüber Personen, die als „fremd“ (griechisch „xenos“) wahrgenommen werden, also häufig Ausländer/-innen, aber auch nationale, ethnische und religiöse Minderheiten in einem Land, aber auch im Land geborene Menschen mit Migrationshintergrund. Xenophobie kann sich in verbaler und nonverbaler Kommunikation zeigen (z. B. gehässige Kommentare, Hassrede, Kontaktvermeidung), aber auch in aggressivem und gewalttätigem Verhalten (z. B. Angriffe auf Gotteshäuser einer religiösen Gruppe) bis hin zu Mord und Auslöschung (Völkermord).

VĚDOMÁ PRÁCE
S DIVERZITOU

DIVERSITÄTSBEWUSSTE
PERSPEKTIVE

VĚDOMÁ PRÁCE S DIVERZITOU

Zohledňování názorů, potřeb a zájmů strukturně diskriminovaných skupin při tvorbě zákonů, politiky, strategií a projektů. Vědomá práce s diverzitou umožňuje naplánovat a zavést praktické kroky, které jsou zaměřené na potřeby různých skupin a které odstraňují bariéry a omezují privilegia strukturně privilegovaných skupin a potírají nerovné zacházení a rozdíly.

DIVERSITÄTSBEWUSSTE PERSPEKTIVE

Berücksichtigung von Meinungen, Bedürfnissen und Anliegen strukturell diskriminierter Gruppen im Verlauf eines Gesetzgebungsprozesses und der Politik-, Strategie- und Projektentwicklung. Durch eine diversitätswusste Perspektive wird es möglich, praktische Schritte zu planen und einzuleiten, die sich an den Bedürfnissen verschiedener Gruppen orientieren, Barrieren abbauen, Privilegien für strukturell privilegierte Gruppen begrenzen und Ungleichbehandlung und Ungleichheiten entgegenwirken.

GENDER

GENDER

GENDER

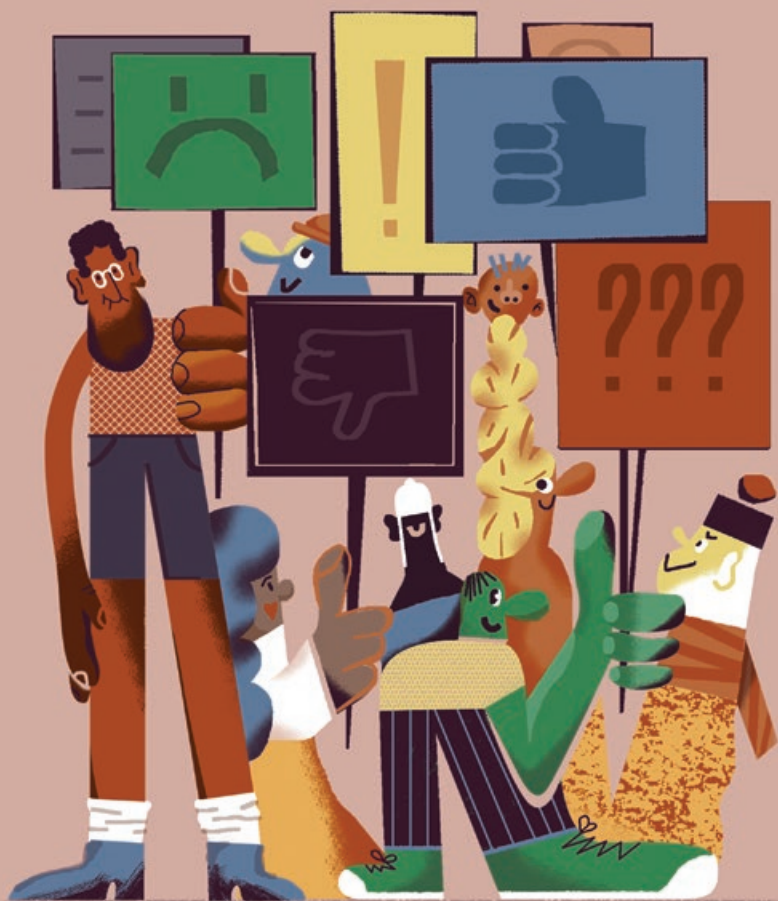
Vedle biologického pohlaví (angl. sex) označuje gender sociální nebo kulturní pohlaví. Jedná se o soubor všech norem, principů, očekávání a příkazů týkajících se všeho, co je v kultuře nebo společnosti vnímané jako vhodné pro ženu, nebo vhodné pro muže (tedy vše, co je chápáno jako ženské, nebo mužské).

GENDER

Neben dem biologischen (Englisch: „sex“) beschreibt „gender“ das soziale bzw. kulturelle Geschlecht. Es handelt sich hierbei um die Gesamtheit aller Normen, Prinzipien, Erwartungen und Geboten, die sich auf all das beziehen, was in einer Kultur oder einer Gesellschaft als für eine Frau oder einen Mann angemessen angesehen wird (also als weiblich oder männlich verstanden oder gelesen wird).

SPOLEČENSKÁ PARTICIPACE

GESELLSCHAFTLICHE
TEILHABE

SPOLEČENSKÁ PARTICIPACE

Aktivní účast a podílení se občanů a občanek na rozhodování ve společenském, veřejném a politickém životě. Účast členů a členek určité společenské skupiny na tvorbě a práci různých občanských iniciativ, nevládních organizací; jejich angažovanost ve prospěch komunity.

GESELLSCHAFTLICHE TEILHABE

Aktive Teilnahme und Sich-Einmischen von Bürgerinnen und Bürgern bei Entscheidungen des gesellschaftlichen, öffentlichen und politischen Lebens. Beteiligung von Angehörigen einer gesellschaftlichen Gruppe an der Entstehung und Arbeit verschiedener Bürgerinitiativen und Nichtregierungsorganisationen, Engagement für die Gemeinschaft.

FEMINISMUS

FEMINISMUS

FEMINISMUS

Sociální hnutí, jehož cílem je skutečná rovnoprávnost žen a mužů. Feministky a feministé usilují o společnost bez vylučování a diskriminace žen.

FEMINISMUS

Gesellschaftliche Bewegung, deren Ziel die tatsächliche Gleichheit von Frauen und Männern ist. Feministinnen und Feministen streben eine Gesellschaft ohne Ausgrenzung und Diskriminierung von Frauen an.

ABLEISMUS

ABLEISMUS

ABLEISMUS
(z angl. *able* - schopný)
HANDICAPISMUS

Negativní postoj k lidem s postižením.
Přesvědčení, že lidé s postižením jsou horší
než lidé bez postižení.

ABLEISMUS
(engl. *able* - fähig)
BEHINDERTENFEINDLICHKEIT
FEINDLICHKEIT GEGENÜBER
MENSCHEN MIT BEHINDERUNGEN

Negative Einstellung gegenüber Menschen mit
Behinderungen. Überzeugung, dass Menschen
mit Behinderungen schlechter seien als Per-
sonen ohne Behinderungen.

EMPOWERMENT

EMPOWERMENT

EMPOWERMENT

(z angl. *power* - síla, moc)

Tento anglický pojem znamená zmocnění a sebeurčení. Empowerment spočívá v posílení postavení lidí z okrajových skupin a diskriminovaných skupin tak, aby byl jejich hlas zohledňován při rozhodování o záležitostech, které se jich týkají, a aby tyto skupiny mohly samy sebe zastupovat. To lze podpořit tím, že privilegované skupiny budou sdílet svá privilegia a zdroje.

EMPOWERMENT

(engl. *power* - Kraft, Macht)

Aus dem Englischen stammender Begriff mit der Bedeutung Ermächtigung und Selbstbestimmung. Empowerment bedeutet, die Position von zu Randgruppen gehörenden Menschen und diskriminierten Gruppen so zu stärken, dass ihre Stimmen bei der Entscheidungsfindung in Angelegenheiten, die sie betreffen, berücksichtigt werden und sich die Gruppen selbst vertreten können. Dies kann durch das Teilen von Privilegien und Ressourcen durch Angehörige privilegierter Gruppen unterstützt werden.

VZDĚLÁVÁNÍ ZOHLEDŇUJÍCÍ DIVERZITU

DIVERSITÄTSBEWUSSTE
BILDUNG

VZDĚLÁVÁNÍ ZOHLEDŇUJÍCÍ DIVERZITU

Pedagogika zohledňující diverzitu bere v potaz různé rozdíly mezi lidmi, např. etnický a kulturní původ, náboženství, světonázor, pohlaví, sexuální orientaci, genderovou identitu, postižení, věk, sociální původ, regionální původ (východní/západní Německo, město/vesnice atp.).

Cílem tohoto vzdělávání je rozšíření nebo změna perspektivy: pedagogika zohledňující diverzitu chce zvýšit citlivost lidí vůči tomu, že existují různé perspektivy; chce zvědomit existující a možné rozdíly a ukázat na jejich možnosti, a tím přispět k vzájemnému přijímání se mezi lidmi a skupinami.

DIVERSITÄTSBEWUSSTE BILDUNG

Eine diversitätswusste Pädagogik nimmt vielfältige Differenzen zwischen Menschen in den Blick, z. B. ethnische/kulturelle Herkunft, Religion/Weltanschauung, Geschlecht, sexuelle Orientierung, geschlechtliche Identität, Behinderung, Alter, soziale Herkunft, regionale Herkunft (Ost-/Westdeutschland, Stadt/Land etc.).

Ziel einer diversitätswussten Bildungsarbeit ist eine Erweiterung bzw. ein Wechsel der Perspektive: Diversitätswusste Pädagogik will für das Vorhandensein oder die Möglichkeit verschiedener Perspektiven sensibilisieren, vorhandene oder mögliche Verschiedenheit bewusst machen und ihre Chancen aufzeigen und damit zur Akzeptanz von Menschen und Gruppen untereinander beitragen.

DISKRIMINAČNÍ ŘETĚZEC

DISKRIMINIERUNGSKETTE

DISKRIMINAČNÍ ŘETĚZEC

Zjednodušený model, který znázorňuje, jak mohou stereotypy a předsudky vést k diskriminaci.

STEREOTYP (přesvědčení, názor o skupině)
+ negativní emoce vůči této skupině
= **PŘEDSUDEK** (negativní postoj k této skupině)
PŘEDSUDEK + jednání (nebo nečinnost) + moc
= **DISKRIMINACE**

DISKRIMINIERUNGSKETTE

Vereinfachtes Modell, um zu verdeutlichen, wie Stereotype und Vorurteile zu Diskriminierung führen können.

STEREOTYP (Überzeugung, Meinung über eine Gruppe) + negative Emotionen gegenüber dieser Gruppe = **VORURTEIL** (negative Einstellung gegenüber dieser Gruppe) + Handeln (oder Unterlassen) + Macht = **DISKRIMINIERUNG**

**MEZINÁBOŽENSKÝ
DIALOG**

**INTERRELIGIÖSER
DIALOG**

MEZINÁBOŽENSKÝ DIALOG

Spolupráce i konstruktivní a pozitivní vztah představitelů a představitelk různých náboženství, konfesí či náboženských přesvědčení, které probíhají jak na individuální (kontakty mezi jednotlivci), tak na institucionální rovině (vztahy a spolupráce mezi institucemi a odpovědnými osobami různých vyznání).

INTERRELIGIÖSER DIALOG

Zusammenarbeit sowie eine konstruktive und positive Beziehung zwischen Vertreterinnen und Vertretern verschiedener Religionen, Konfessionen oder Glaubensvorstellungen, die sowohl auf individueller (Kontakte zwischen Einzelpersonen) als auch auf institutioneller Ebene (Beziehungen und Zusammenarbeit zwischen Institutionen und Verantwortlichen verschiedener Glaubensrichtungen) stattfinden.

ANTICKANISMUS

ANTIZIGANISMUS

ANTICIKANISMUS ROMOFOBIE

Odpor a nepřátelskost, která se zakládá na negativních stereotypích a předsudcích o Romech, a z toho vyplývající diskriminace. Stále rozšířeným označením této etnické skupiny je stereotypizující a urážlivé slovo „cikán*ka“. V roce 1971 bylo na prvním Světovém romském kongresu jako oficiální označení stanoveno slovo Romové. Tehdy bylo doporučeno, aby se v národních jazycích místo slova „Cikán*ka“ používalo označení Rom*Romni (Romka), které by označovalo příslušníky*ice různých skupin této rozmanité menšiny. Většina Romů a Romek, kteří už po staletí žijí v Německu, patří k podskupině Sintů.

ANTIZIGANISMUS

Abneigung und Feindlichkeit, die sich auf negative Stereotype und Vorurteile gegenüber Sinti und Roma stützt, sowie die sich daraus ergebende Diskriminierung. Eine immer noch weitverbreitete Bezeichnung dieser ethnischen Gruppe ist das stereotypisierende und beleidigende Wort „Zigeuner/-in“. Als offizielle Bezeichnung wurde „Roma“ 1971 auf dem 1. Welt-Roma-Kongress festgelegt. Damals wurde zudem empfohlen, in den Nationalsprachen die Bezeichnung „Rom“/„Romni“ anstelle des Wortes „Zigeuner/-in“ zu verwenden, die den Mitgliedern der verschiedenen Gruppen dieser überaus vielfältigen Minderheit gleichzeitig auch als Identifikation dienen soll. Die in Deutschland bereits seit mehreren Jahrhunderten lebenden Roma gehören mehrheitlich zur Untergruppe der „Sinti“.

AKULTURACE

AKKULTURATION

AKULTURACE

Proces adaptace na novou situaci po změně místa pobytu a s ním spojené kultury (např. po přestěhování do jiné země). Kanadský psycholog John W. Berry rozlišuje čtyři strategie akulturace:

integrace - migrant*ka má pozitivní vztah k vlastní kultuře i ke kultuře hostitelské země a začlení do svého života prvky obou kultur;

asimilace - migrant*ka odmítá vlastní kulturu a její hodnoty, začíná žít pouze podle kultury hostitelské země;

segregace - migrant*ka žije výhradně podle hodnot vlastní kultury a distancuje se od kultury hostitelské země;

marginalizace - migrant*ka odmítá jak vlastní kulturu, tak kulturu hostitelské země.

AKKULTURATION

Anpassungsprozess an eine neue Situation nach einem Wechsel des Wohn- bzw. Aufenthaltsortes und der mit ihr verbundenen Kultur (z.B. nach dem Umzug in ein anderes Land). Der kanadische Psychologe John W. Berry unterscheidet vier Strategien der Akkulturation:

Integration - die Migrantin/der Migrant hat eine positive Einstellung sowohl ihrer/seiner Eigen- als auch der Aufnahmekultur gegenüber und verbindet in ihrem/seinem Leben Elemente von beiden;

Assimilation - die Migrantin/der Migrant lehnt ihre/seine Eigenkultur ab, negiert ihre Werte und beginnt, ausschließlich nach der Aufnahmekultur zu leben;

Segregation - die Migrantin/der Migrant lebt ausschließlich die Werte ihrer/seiner Eigenkultur und distanziert sich von der aufnehmenden;

Marginalisierung - die Migrantin/der Migrant lehnt sowohl ihre/seine Eigenkultur ab als auch die des aufnehmenden Landes.

PYRAMIDA NENÁVISTI

HASSPYRAMIDE

PYRAMIDA NENÁVISTI

Model, který v 50. letech 20. stol. vyvinul americký psycholog Gordon Allport. Tento model zjednodušeně ukazuje, jak mohou předsudky a urážlivé komentáře vůči určité společenské skupině vést k tomu, že budou příslušníci*ice této skupiny vyčleněni ze společnosti a stanou se obětí diskriminace, fyzických útoků a nakonec genocidy. Příkladem sledu událostí podle Allportovy škály je válka v Jugoslávii nebo válka ve Rwandě. Allportův výzkum ukazuje, že je nezbytné, abychom na jakýkoliv náznak agrese, násilí a diskriminace reagovali vždy velmi brzo.

HASSPYRAMIDE

Ein von dem amerikanischen Psychologen Gordon Allport in den 1950er Jahren entwickeltes Modell, das vereinfachend zeigen soll, wie Vorurteile und abwertende Kommentare gegenüber einer bestimmten gesellschaftlichen Gruppe dazu führen können, dass Angehörige dieser Gruppe ausgegrenzt und Opfer von Diskriminierung, tätlichen Übergriffen und letztlich sogar Völkermord werden können. Als Beispiele für die in der Allport-Skala dargestellte idealtypische Abfolge werden die Kriege in Jugoslawien und der Krieg in Ruanda angeführt. Allports Forschungen zeigen die Notwendigkeit, bereits sehr früh auf jedes Anzeichen von Aggression, Gewalt und Diskriminierung zu reagieren.

MULTIKULTURALITA

MULTIKULTURALITÄT

MULTIKULTURALITA

Existence vícero etnických nebo kulturních skupin ve společnosti, přičemž ta „domácí“ nebo „etablovaná“ zpravidla převažuje nad ostatními. Hranice mezi jednotlivými skupinami jsou patrné (žijí např. převážně v jiných částech města), žijí spíše vedle sebe než spolu a vztahů mezi členy*kami různých skupin je málo. V pozitivnějším slova smyslu popisuje multikulturalita samozřejmě soužití lidí různých kultur a etnik v jednom městě nebo společnosti.

MULTIKULTURALITÄT

Die Existenz mehrerer ethnischer bzw. kultureller Gruppen innerhalb einer Gesellschaft, wobei im Allgemeinen eine „einheimische“ oder „etablierte“ die anderen dominiert. Die Grenzen zwischen den jeweiligen Gruppen sind deutlich erkennbar (sie leben z. B. schwerpunktmäßig in verschiedenen Stadtteilen), sie leben eher nebeneinander als miteinander und es kommt nur in geringem Maße zu Beziehungen zwischen den Angehörigen der einzelnen Gruppen. In einem positiveren Verständnis des Begriffes beschreibt Multikulturalität das selbstverständliche Nebeneinander von Menschen verschiedener Kultur und Herkunft in einer Stadt oder Gesellschaft.

INTERKULTURALITA

INTERKULTURALITÄT

INTERKULTURALITA

Společenský model, ve kterém existuje mnoho etnických a kulturních skupin v rámci jedné společnosti, přičemž jedna „domácí“ nebo „etablovaná“ zpravidla převažuje nad ostatními. Navzdory rozdílům mezi skupinami u nich dochází k výměně; různé normy, hodnoty a způsoby chování se vzájemně ovlivňují. Příslušníci skupin spolu interagují a budují mezi sebou vztahy. Taková společnost může dále směřovat k inkluzi.

INTERKULTURALITÄT

Gesellschaftsmodell, bei dem innerhalb einer Gesellschaft viele ethnische und kulturelle Gruppen existieren, wobei im Allgemeinen eine „einheimische“ oder „etablierte“ die anderen dominiert. Trotz der Unterschiede zwischen den Gruppen findet zwischen ihnen ein Austausch statt und die verschiedenen Normen, Werte und Verhaltensweisen beeinflussen sich gegenseitig. Die Angehörigen der Gruppen treten in Interaktion und bauen Beziehungen zueinander auf. Die Gesellschaft kann sich in Richtung Inklusion weiterentwickeln.

TRANSKULTURALITA

TRANSKULTURALITÄT

TRANSKULTURALITA

Na rozdíl od interkulturality a multikulturality vychází pojem transkulturalita z toho, že kultury nejsou homogenní jednotky, které od sebe lze jasně oddělit, nýbrž že se stále více propojují a mísí, a to především v důsledku globalizace. Pojem transkulturalita zdůrazňuje toto mísení a plynulé přechody, jakož i nejednoznačnost pojmu kultura.

TRANSKULTURALITÄT

Der Begriff der Transkulturalität geht im Gegensatz zur Interkulturalität und Multikulturalität davon aus, dass Kulturen nicht homogene, klar voneinander abgrenzbare Einheiten sind, sondern sich, insbesondere infolge der Globalisierung, zunehmend vernetzen und vermischen. Der Begriff Transkulturalität betont stärker diese Vermischungen und fließenden Übergänge sowie die Uneindeutigkeit des Kulturbegriffs.